

EEN STRAAT VOOR IEDEREEN

In het Mexicaanse Oaxaca de Juarez wordt dankzij een Nederlandse aanpak de stad een veilige en comfortabele plek, waar fietsers en voetgangers meer plek krijgen in het straatbeeld, onder andere door het masterplan voor de straat 'Calzada de la República'

Stad zonder ruimte

In grote delen van de stad Oaxaca hebben voetgangers en fietsers weinig ruimte om zich op hun gemak en op een veilige manier te kunnen verplaatsen. De straten worden sterk gedomineerd door privéauto's, taxi's en 'camiones' (openbaar vervoer). Per dag zijn maar liefst 200.000 vervoerseenheden in beweging. Samen met bijbehorende voorzieningen, zoals parkeerplaatsen en parkeergarages, is het gemotoriseerde verkeer zeer aanwezig in het straatbeeld. Fietsen in dit netwerk is risicovol, voornamelijk omdat er geen duidelijk afgebakende ruimten voor fietsers, zoals fietspaden, bestaan. Ook de voetganger kan zich hier niet rustig voortbewegen. Voetgangers worden geleid naar de 'andadores' (twee voetgangersgebieden in het centrum van de stad) of naar 'zócalos' (pleinen), maar over het algemeen is er een tekort aan ruimtes om te recreëren of flaneren. Trottoirs zijn over het algemeen niet erg comfortabel vanwege de afmetingen en de gebruikte materialen. Daarbij maakt ook het klimaat in Oaxaca het niet makkelijk voor niet-gemotoriseerde verkeersdeelnemers. Er heersen extreme temperaturen in de zomer, terwijl er tussen mei en

november geregeld sprake is van extreme regenval, met als gevolg overstromingen en onbegaanbare straten.

Toch is de populariteit van het fietsen in de stad Oaxaca de afgelopen jaren sterk aan het toenemen. Dit komt omdat het gebruik van de fiets door de inwoners van Oaxaca gezien wordt als een recreatiemiddel én als een alternatief vervoermiddel om de dagelijkse congestie van het gemotoriseerde verkeer tegen te gaan. Daarnaast zijn er niet-gouvernementele organisaties (ngo's) die fietstochten organiseren in de stad om mensen kennis te laten maken met de fiets. Ook voetgangers blijven op zoek naar meer groene en comfortabele plekken in de stad, waarbij de weersomstandigheden worden geaccepteerd als een onderdeel van het dagelijks leven. Desalniettemin komt uit beleidsdocumenten van het provinciebestuur naar voren dat op dit moment slechts 17% van de verplaatsingen te voet wordt gemaakt, en 4% met de fiets.

In een poging het doorgaande verkeer en het bestemmingsverkeer in de stad te organiseren, heeft het provinciebestuur in samenwerking met het gemeentebestuur een plan gemaakt

voor vijf hoofdasen in de stad. Deze assen zullen worden getransformeerd naar corridors die de verkeersstromen beter zouden kunnen verdelen en waarin fietsers en voetgangers een veilige en comfortabele plek zullen krijgen. Het uitgangspunt van dit plan is echter de hiërarchische benadering van gemotoriseerd verkeer, waarbij alleen de overgebleven ruimte bestemd is voor niet-gemotoriseerd verkeer. Het gaat dus om een sectorale benadering. Eén van deze vijf corridors is de Calzade de la República, die verder centraal staat in dit artikel.

Een masterplan voor iedereen

Voor de transformatie van de Calzada de la República is gezocht naar ondersteuning en daarbij is Nederland gevraagd te helpen bij de (ruimtelijke) inrichting van de corridor, inclusief de wateropgave en klimaatadaptatie. Dit komt voort uit de Memorandum of Understanding (MoU), die in 2018 is ondertekend door de Nederlandse Ambassade in México, de Rijksdienst voor Onderneming Nederland (RVO) en het Mexicaanse Secretariaat voor Infrastructuur en Duurzame Territoriale Planning (SINFRA-Secretaría de las Infraestructuras y el Ordenamiento Territorial Sustentable). Door deze organisaties is in september 2019 een opdracht uitgeschreven om een masterplan voor de Calzada de la República te ontwerpen. Uiteindelijk hebben wij met ons stedenbouwkundig bureau (Beccan Davila Urbanismo), samen met een consortium waar ook twee andere Nederlandse bedrijven (Deltares en Move Mobility) bij betrokken waren, de opdracht binnen weten te halen. Dit was voor ons een unieke mogelijkheid om de Calzada te transformeren tot een unieke ruimte voor de stad. Het project ging van start in november 2019 en liep tot maart 2020. Tijdens deze periode hebben we informatie verzameld, SWOT-analyses gemaakt, participatieve workshops georganiseerd met bestuursleden en professionals en hebben we tot slot het plan voor deze corridor. Het plan draagt met name bij aan het verhogen van de levenskwaliteit van de stad; het is een plan voor iedereen. We leggen hierbij de nadruk op het terugdringen van het autoverkeer en het stimuleren van fiets- en voetgangersgebruik.

Een bijzondere plek

De Calzada de La República maakt onderdeel uit van de hoofdstructuur van de stad Oaxaca de Juárez. Met een golvende structuur vormt deze weg de grens tussen het historisch centrum (UNESCO Cultureel Erfgoed) en de wijk Jalatlaco, gesticht tijdens de Precolumbiaanse tijd door de Azteken in de 15e eeuw. De golfbeweging van de weg heeft een reden: onder de betonlaag stroomt de Jalatlaco-rivier, een voortzetting van de San Felipe-rivier, die uitmondt in de Salado-rivier. De straat heeft een lengte van anderhalve kilometer en breedtes die van gevel tot gevel variëren tussen de 14 en 25 meter. Door de meanderende structuur van de weg wordt het traditionele Spaanse grid van de stad verbroken en ontstaan er circa twintig 'overgebleven' plekken langs de weg, die als kleine pleinen zijn ingericht. Bestaande grote bomen zorgen voor overvloedige schaduw. De straat heeft drie rijstroken, twee richting het noorden en één richting het zuiden. Vanwege de onderliggende rivier zijn zware voertuigen of openbaar vervoer niet toegestaan. De belangrijkste uitdagingen zijn het bieden van oplossingen voor het extreme klimaat van Oaxaca (met oog voor de hitte en de waterhuishouding) en het creëren van een ruimte waarin alle verkeersdeelnemers een comfortabele plek krijgen, met de nadruk op fietsers en voetgangers.

Een bijzondere inrichting

Wij hebben als stedenbouwkundig bureau het hele projectproces geleid en stonden in voor het ontwerp van het masterplan. Hierbij werd ervoor gezorgd dat de Nederlandse ruimtelijke kennis werd toegepast en aangepast aan de specifieke kenmerken en de cultuur van de locatie. Deltares stelde daarbij maatregelen voor ten behoeve van klimaatadaptatie, met behulp van de zogenaamde Adaptation Support Tool (AST). Door deze maatregelen toe te passen in het ontwerp werd het mogelijk om hittestress te verminderen, met een temperatuurverlaging van 0,24 C°. Daarnaast werden er langs de gehele weg negen 'koude plekken' gecreëerd. Ten slotte werd het doel van verdamping ruimschoots behaald en kon het grootste deel van het overtollige regenwater worden vastgehouden en geïnfiltreerd. Uit de verkeersanalyse van Move

Ontwerpateliers in Oaxaca
Bron: Beccan Davila Urbanismo

Dwarsdoorsnede van de straat
Bron: Beccan Davila Urbanismo

Mobility bleek dat Calzada de la República kan worden omgevormd tot een "Activity Street", dat wil zeggen een weg met een lagere intensiteit. Hierdoor is het mogelijk om een rijstrook van de weg te verkleinen en fietspaden aan de weerszijden van de weg aan te brengen.

Ons Masterplan voor de transformatie van Calzada de la República maakt ruimte voor fietsers en voetgangers, vermindert hittestress, vangt regenwater op en creëert stedelijk comfort voor bewoners. Daarnaast vermindert het plan de verkeersintensiteit en verandert de weg in een 'activiteitenstraat' door de introductie van fietspaden en het versterken van de verkeersveiligheid. In het weekend kan de straat een voetgangersgebied worden. Het plan verbetert het ruimtelijk beeld, versterkt de kwaliteit van de openbare ruimtes, vergroot het groenareaal, introduceert nieuw straatmeubilair voor alle leeftijden en creëert synergie tussen het historische centrum van de stad en de wijk Jalatlaco. Met dit ontwerp wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan de veerkracht en de leefbaarheid van de omgeving en van de stad. Ons ontwerp is gebaseerd op principes van integrale planning, multimodale mobiliteit, Integrated Water Resources Management (IWRM), klimaatadaptatie, veerkracht en Nature-based Solutions (Nbs). Dit project is ook een uitgelezen kans om de Jalatlacovier weer volledig te herstellen. Hoewel deze tegenwoordig verborgen ligt onder de Calzada de República, is deze nog altijd in het geheugen gegrift van de bewoners, de Oaxaqueños. Om de rivier in de toekomst weer te herstellen, zullen de autostroken naar de omliggende wegen verplaatst worden, terwijl de rest van de voorgestelde inrichting behouden blijft.

*Het is een
voorbeeldproject als
aanzet tot een bredere
visie voor stad en regio*

Op weg naar een comfortabele stad

Vanuit het perspectief van de Nederlandse planningstraditie ontbreekt in Oaxaca de Juárez een ontwikkelingsplan van de stad dat verschillende plannen kan integreren, zoals mobiliteit, inrichting en beheer van de openbare ruimte. Een mobiliteitsplan zal een visie moeten geven op de toekomst van mobiliteit, met verschillende scenario's en maatregelen. In dat plan zou ons masterplan voor Calzada geïntegreerd kunnen worden. Omdat er geen integraal plan voor de stad bestaat, krijgt ons masterplan een 'bottom-up' functie: het is een voorbeeldproject dat een aanzet geeft tot een bredere visie voor stad en regio. Zonder de samenhang van de totale stad uit het oog te verliezen, stellen we vanuit dit masterplan een voorbeeld voor dat als basis kan dienen voor het aanpassen van andere straten in de stad. Het belangrijkste doel van het masterplan voor Calzada is het creëren van meer comfort voor voetgangers, fietsers én auto's. Door het herhalen en toepassen van dit doel zal de stad Oaxaca Juárez comfortabeler, attractiever en veiliger worden voor inwoners en bezoekers.

Literatuurselectie

- Mejía, Lisbeth, 2020, "Circulación supera con creces parque vehicular de Oaxaca de Juárez", El Imparcial de Oaxaca, <https://imparcialoaxaca.mx/la-capital/467497/circulacion-supera-con-creces-parque-vehicular-de-oaxaca-de-juarez/> (geraadpleegd in januari 2021).
- Secretariaat voor Infrastructuur, Provinciebestuur Oaxaca 2019, in <https://www.oaxaca.gob.mx/sinfra/2019/02/22/desarrolla-sinfra-proyecto-de-corredores-ciclistas-y-peatonales-para-la-zona-metropolitana-de-oaxaca/> (geraadpleegd in januari 2021).
- Partners voor Water, Rijkdienst voor Ondernemend Nederland – RVO, in <https://www.partnersvoorwater.nl/story/calzada-de-la-republica-leefbaarder-en-veiliger/>, (geraadpleegd in januari 2021).

Binnen ons bureau **Beccan Davila Urbanismo** (info@beccandavila.nl) werken we eraan om de levenskwaliteit in steden, dorpen en landelijke gebieden te verbeteren. In onze ontwerpen geven we een bijzondere plek aan het efficiënt gebruik van water, ruimte en mobiliteit. We maken onze ontwerpen met behulp van een sterk participatief ontwerpproces, gebaseerd op lokale kennis en cultuur.